

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

21 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Beata Janiszewska (przewodniczący)

SSN Piotr Telusiewicz

SSN Mariusz Załucki (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 21 listopada 2024 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z 7 czerwca 2021 r., I ACa 788/20,
w sprawie z powództwa S. D. i E. D.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,

- 1. oddala skargę kasacyjną;**
- 2. zasądzą od Bank spółki akcyjnej w W. na rzecz S. D. i E. D.
po 1 350 (tysiąc trzysta pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu
kosztów postępowania kasacyjnego.**

Piotr Telusiewicz
[SOP]

Beata Janiszewska

Mariusz Załucki

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 22 lipca 2020 r. Sąd Okręgowy w Katowicach zasądził od pozwanego Banku S.A. w W. na rzecz powodów S. D. i E. D. kwotę 94 204 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 25 października 2019 r. Kwota ta odpowiadała części zapłaconych przez powodów rat kredytowych z tytułu nieważnej umowy o kredyt waloryzowany kursem franka szwajcarskiego, w odniesieniu do których roszczenie o ich zwrot nie uległo przedawnieniu. W pozostałej części powództwo oddalił.

W kwietniu 2006 r. poprzednik prawny pozwanego Bank.1 S.A. udzielił powodom kredytu hipotecznego w wysokości 184 900 zł, waloryzowanego walutą CHF. Celem kredytu było sfinansowanie zakupu na rynku wtórnym prawa odrębnej własności lokalu mieszkalnego, sfinansowanie kosztów remontu tego lokalu oraz pokrycie opłat okołokredytowych. Kwota kredytu na dzień podpisania umowy według kursu kupna waluty z tabeli kursowej Banku kredytodawcy wynosiła 75 046,67 CHF. W umowie zastrzeżono, że wartość ta ma charakter informacyjny, nie stanowi zobowiązania Banku oraz że kwota kredytu w dniu jego uruchomienia może być różna od podanej, wyrażonej w złotych. W § 11 umowy wskazano, że kredytobiorca zobowiązuje się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo-odsetkowych zgodnie z harmonogramem spłat stanowiącym załącznik do umowy. Raty kapitałowo-odsetkowe miały być spłacane w PLN po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży franka szwajcarskiego z tabeli kursowej Banku.1 S.A., obowiązującego na dzień spłaty z godz. 14.50.

Powodowie całkowicie spłacili kredyt. Do października 2019 r. spłacili łącznie 332 290 zł.

Sąd ocenił, że kredyt został udzielony w złotych, na co wskazuje podanie jego kwoty w wysokości 184 900 zł oraz ustanowienie i dokonanie wpisu hipoteki na wartość wyrażoną w PLN. Jednocześnie stwierdził, że ani bank, ani powodowie nie wiedzieli, jaką dokładnie kwotę z tytułu kredytu powodowie otrzymają, gdyż zgodnie z postanowieniami umowy wypłata miała nastąpić po zawarciu umowy, a wartość wypłacanej w złotych kwoty miała być ustalona przy zastosowaniu kursu kupna obowiązującego w banku w dniu realizacji zlecenia płatniczego.

Sąd przyjął, że posłużenie się konstrukcją walutowej klauzuli waloryzacyjnej było dopuszczalne, nie naruszało ani zasady nominalizmu z art. 358¹ k.c., ani zasady swobody umów z art. 353¹ k.c., jednak zważywszy, że umowa nie zawierała jednoznacznego i stanowczego określenia sumy pieniężnej oddanej do dyspozycji kredytobiorcy ani precyzyjnego mechanizmu wyliczenia kwoty kredytu, a ponadto kwota ta i kwoty spłacanych rat były ustalane jednostronnie przez Bank, Sąd uznał klauzule umowne dotyczące ww. kwestii za niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.).

Sąd przyjął, że postanowienia umowy zawarte w § 1 ust. 2, 3 i 3A, § 7, § 11 ust. 4, dotyczące metody oznaczenia kwoty kredytu i spłaty jego rat określały główne świadczenie stron. Postanowienia te nie spełniały kryterium jednoznaczności. Pozwalały na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii istotnej dla konsumenta. Odwoływały się do nieweryfikowalnego w dacie zawarcia umowy, arbitralnie ustalanego przez Bank kursu waluty, bez określenia precyzyjnego działania mechanizmu wymiany waluty.

Następnie Sąd wyjaśnił, że konsekwencją uznania abuzywności postanowień zawartych w § 1 ust. 1, 3, 3A, § 7, § 1 ust. 4 jest ich bezskuteczność, co wynika z art. 385¹ § k.c. Innymi słowy nie wiążą one stron umowy. Jednakże, skoro po ich wyeliminowaniu nie sposób ustalić kwoty kredytu, czyli jednego z *essentialia negotii* umowy kredytu, to już z tej przyczyny umowę uznać trzeba za nieważną w rozumieniu art. 69 Prawa bankowego zw. z art. 58 § 1 k.c., bo skoro nie ma określonej kwoty kredytu w sposób jednoznaczny, to taka umowa jest sprzeczna z prawem.

W konsekwencji uznania łączącej strony umowy za nieważną, spełnione w jej wykonaniu świadczenie obejmujące kwotę dochodzoną pozwem zostało uznane za nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c.

Ponadto Sąd pierwszej instancji przyjął, że objęte pozwem roszczenie jest przedawnione w zakresie żądania zwrotu wpłat na poczet kredytu dokonanych przez powodów od daty zawarcia umowy, tj. od kwietnia 2006 r. do września 2009 r. i w tej części oddalił powództwo.

Wyrokiem z 7 czerwca 2021 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach zmienił wyrok Sądu Okręgowego, zasądzając na rzecz powodów kwotę 147 390 zł w miejsce kwoty

94 204 zł, a także oddalił powództwo w pozostałym zakresie i apelację pozwanego w całości.

Sąd Apelacyjny podzielił w całości ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, w części zaś zaakceptował ocenę prawną tego Sądu. Nie przychylił się do oceny, iż roszczenie powodów było częściowo przedawnione, co zaowocowało podwyższeniem zasądzonej na ich rzecz kwoty.

Skargę kasacyjną od wyroku Sadu Apelacyjnego wywiódł pozwany, zarzucając naruszenie następujących przepisów prawa materialnego:

1. art. 385¹ § 1 k.c. w związku z art. 4 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (kwestionując zasadność łącznego potraktowania klauzul umownych);
2. art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c. w związku z art. 4 ust. 2 Dyrektywy 93/13 (kwestionując kontrolę klauzul umownych przez pryzmat wskazanego tam wzorca);
3. art. 69 ust. 3 Prawa bankowego, art. 65 k.c. oraz art. 358 § 2 k.c., wszystkich w związku z art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13 (kwestionując brak uzupełnienia umowy z wykorzystaniem któregoś z tych przepisów);
4. art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 3531 k.c. w zw. z art. 69 Prawa bankowego w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia umowy kredytu (kwestionując nieważność umowy).

Pozwany domagał się m.in. uchylecia zaskarżonego wyroku i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powodowie domagali się m.in. jej oddalenia i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skargi kasacyjnej nie są zasadne.

W ostatnich latach do Sądu Najwyższego trafiło wiele spraw odnoszących się do problemów prawnych opisanych w skardze kasacyjnej przez skarżącego. W konsekwencji ukształtowała się linia orzecznicza uwzględniająca bogaty dorobek judykatury Trybunału Sprawiedliwości UE. Rozwój orzecznictwa na temat tzw.

kredytów frankowych zakończył się 25 kwietnia 2024 r. powzięciem przez SN w składzie całej Izby Cywilnej uchwały III CZP 25/22, mającej moc zasady prawnej *ex lege* (art. 87 ustawy o SN).

W uchwale SN podsumował dotychczasową linię orzecniczą, przyjmując że:

1. W razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów.
2. W razie niemożności ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.
3. Jeżeli w wykonaniu umowy kredytu, która nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bank wypłacił kredytobiorcy całość lub część kwoty kredytu, a kredytobiorca dokonywał spłat kredytu, powstają samodzielne roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia na rzecz każdej ze stron.
4. Jeżeli umowa kredytu nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bieg przedawnienia roszczenia banku o zwrot kwot wypłaconych z tytułu kredytu rozpoczyna się co do zasady od dnia następującego po dniu, w którym kredytobiorca zakwestionował względem banku związanie postanowieniami umowy.
5. Jeżeli umowa kredytu nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, nie ma podstawy prawnej do żądania przez którąkolwiek ze stron odsetek lub innego wynagrodzenia z tytułu korzystania z jej środków pieniężnych w okresie od spełnienia nienależnego świadczenia do chwili popadnięcia w opóźnienie co do zwrotu tego świadczenia.

Odstąpienie od zasady prawnej przyjętej przez skład całej izby SN jest zaś możliwe tylko poprzez wydanie kolejnej uchwały w analogicznym składzie (art. 88 ustawy o SN), co do dnia rozpoznawania skargi kasacyjnej w niniejszej sprawie nie nastąpiło.

Zarzuty materialnoprawne podniesione w skardze kasacyjnej, w świetle stanowiska Izby Cywilnej SN wyrażonego w uchwale z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, nie mogły więc odnieść pożądanego przez skarżącego skutku. Rozważając treść sformułowanych zarzutów skargi kasacyjnej trzeba bowiem wskazać, że postanowienia umowy stron niewątpliwie miały charakter abuzywny, nie było możliwe rozróżnienie elementów klauzul abuzywnych, ich wyodrębnienie czy pozostawienie w części, tak jak i dalsze rozliczanie umowy według sposobu wskazanego przez skarżącego czy zastąpienie usuniętych klauzul obowiązującymi przepisami prawa. Przy rozstrzyganiu sprawy Sądy *meriti* dostrzegły wynikające z tego konsekwencje i w związku z tym ich rozstrzygnięcia są w tym zakresie poprawne. Nie doszło więc w sprawie do naruszenia wskazanych w skardze kasacyjnej przepisów prawa materialnego.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ oddalił skargę kasacyjną, o kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnął zaś na podstawie art. 98 k.p.c.

Piotr Telusiewicz

Beata Janiszewska

Mariusz Załucki

l.n

[a.ł]